

Rapport 4/2016
Revisjon av tildeling og
oppfølging av tilskudd til
brugerorganisasjonene i
Helse Sør-Øst RHF

Konsernrevisjonen
Helse Sør-Øst
27.april 2016

Rapport nr.	
Revisjonsperiode	Januar – mars 2016
Virksomhet	Helse Sør-Øst RHF
Rapportmottaker	Styret i Helse Sør-Øst RHF v/styreleder
Kopi	Administrerende direktør Helse Sør-Øst RHF Revisjonsutvalget Helse Sør-Øst RHF
Rapportavsender	Konsernrevisjonen Helse Sør-Øst
Oppdragsgiver	Styret i Helse Sør-Øst RHF
Revisor	Marte Vestengen (oppdragsleder), Anders L. Nordlund og Liv Todnem (oppdragseier).

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	3
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for revisjonen og beskrivelse av området.....	4
1.2 Mål og problemstillinger	5
1.3 Omfang og avgrensning.....	5
1.4 Revisjonsgrunnlag og metode	5
2 Oppsummering av revisjonen.....	6
2.1 Prosessen tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene	6
2.1.1 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd?.....	6
2.1.2 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for søknads- og tildelingsprosessen?.....	6
2.1.3 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for rapportering og oppfølging som sikrer at tilskuddene blir brukt i tråd med formålet?.....	7
2.2 Intern styring og kontroll - oppsummert.....	8
Vedlegg 1 - Informasjonsgrunnlag, gjennomførte samtaler, saksgang og rapportbehandling	9
Vedlegg 2	10

Sammendrag

Styret i Helse Sør-Øst RHF v/styreleder har i møte med revisjonsutvalget 16. desember 2015 bedt konsernrevisjonen om å gjennomføre en revisjon for å kartlegge og vurdere rutiner for tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene i Helse Sør-Øst RHF.

Målet med revisjonen har vært å kartlegge og vurdere om Helse Sør-Øst RHF har etablert tilstrekkelig styring og kontroll knyttet til tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene.

Med utgangspunkt i mål for revisjonen og problemstillingene som er undersøkt (ref. kap. 1.2) er konsernrevisjonens vurdering at det er etablert tilfredsstillende rutiner for utlysning og mottak av søknader. Brukermedvirkning ivaretas i hele prosessen.

Revisjonen har imidlertid vist at det er identifisert forbedringsområder knyttet til:

- Tydeliggjøring av føringer for bruk av tildelte midler til tilskuddsmottakerne.
- Krav til rapportering på bruk av midlene.
- Oppfølging av rapportering.
- Dokumentasjon i deler av prosessen.

Denne rapporten er et sammendrag av resultatet av revisjonen. I kapittel 1 gis en beskrivelse av revisjonen. Kapittel 2 oppsummerer resultatet av revisjonen for problemstillingene og konsernrevisjonens anbefalinger.

Det fremgår av vedlegg 2 hvilke kriterier som er vurdert knyttet til de enkelte problemstillingene, og til hvilke av kriteriene konsernrevisjonen anbefaler at det gjennomføres tiltak. Helse Sør-Øst RHF må selv fastsette hvilke tiltak som må gjennomføres.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for revisjonen og beskrivelse av området

Styret i Helse Sør-Øst RHF har bedt konsernrevisjonen om å gjennomføre en revisjon for å kartlegge og vurdere rutiner for tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene i Helse Sør-Øst RHF.

Helse Sør-Øst RHF lyser årlig ut midler til brukerorganisasjoner (pasient- og pårørendeorganisasjoner) med drift og aktivitet i Helse Sør-Øst sitt geografiske område. Tilskuddet skal bidra til kompetent brukermedvirkning, gode og likeverdige helsetilbud og gode, helhetlige pasientforløp. Det fremkommer av nedfelte retningslinjer, søknadsskjema og veileder at det kan søkes om tilskudd til drift innrettet mot helsetjenestens oppgaver og til spesielle konkrete (egenorganiserte) formål:

- Opplæring av brukerrepresentanter i helsetjenesten.
- Informasjons-, opplærings- og mestringskurs.
- Organisert likemannsarbeid.
- Opplæring av helsepersonell, elever og studenter innen relevante studier og fag.
- Rekruttering av unge og mennesker med flerkulturell bakgrunn som brukerrepresentanter og likepersoner.
- Opplæring av egne tillitsvalgte.

Samme formuleringer er gjentatt i tilskuddsbrevet.

Helse Sør-Øst RHF mottok ca. 240 søknader (inkl. noen felles søknader) for 2015. Total ramme for tilskudd til brukerorganisasjonene var i 2015 ca. 23,5 millioner kroner. Størrelsen på tilskuddene varierer og var i 2015 fordelt som følger:

Under 50.000 kr.:	129 tildelinger
Mellom 50.000 og 199.000 kr.:	51 tildelinger
Over 200.000 kr.:	24 tildelinger

Ordningen med tilskudd til brukerorganisasjoner ble overført fra fylkeskommunene i forbindelse med sykehusreformen og omtalt i oppdragsdokument til Helse Sør RHF og Helse Øst RHF i 2003. Etter sammenslåing til Helse Sør-Øst RHF ble praksis og økonomisk volum i de to tidligere helseregionene samordnet. Ordningen har, basert på erfaring med søknadsprosessene og dialog med organisasjonene FFO og SAFO, brukerutvalget og øvrige RHF, vært under kontinuerlig endring/tilpasning siden etableringen i 2003.

Proessen med forvaltning av tilskuddet kan deles inn i tre overordnede faser:

- Etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd
- Søknad og tildelingsprosess
- Rapportering og oppfølging

Forvaltning av tilskuddsordningen er i Helse Sør-Øst RHF lagt til avdeling Medisin og helsefag, samhandling og brukermedvirkning fra 2014. Dette innebærer ansvar for utarbeidelse av retningslinjer, søknadsskjema, kriterier for fordeling av midler, registrering og behandling av

søknader, tildeling og oppfølging av midler. Det er utarbeidet veileder for søkere samt lagt til rette for gjennomføring av kurs om tilskuddsordningen for potensielle søkere.

Helse Sør-Øst RHF kan ved behov be tilskuddsmottakerne om ytterligere informasjon om disponeringen av tilskudd, og om organisasjonens virksomhet, jf. tilsagnsbrev til brukerorganisasjonene.

1.2 Mål og problemstillinger

Formålet med konsernrevisjonens revisjoner er å bekrefte helseforetakenes styring og kontroll, risikostyring og virksomhetsstyring og bidra til forbedring.

Målet med revisjonen er å kartlegge og vurdere om Helse Sør-Øst RHF har etablert tilstrekkelig styring og kontroll knyttet til tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene.

For å svare opp dette ble det definert følgende problemstillinger:

1. Er det etablert tilfredsstillende rutiner for etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd?
2. Er det etablert tilfredsstillende rutiner for søknads- og tildelingsprosessen?
3. Er det etablert tilfredsstillende rutiner for rapportering og oppfølging som sikrer at tilskuddene blir brukt i tråd med formålet?

I tillegg er enkelte elementer knyttet til intern styring og kontroll vurdert for prosessen som helhet.

Kapittel 2 oppsummerer resultatet av revisjonen for problemstillingene og konsernrevisjonens anbefalinger til Helse Sør-Øst RHF.

1.3 Omfang og avgrensning

Revisjonen har omfattet Helse Sør-Øst RHF's forvaltning av tilskuddet. I tillegg er det hos fem tilskuddsmottakere kartlagt og vurdert om de tilfredsstilte kravet til god fullmaktsstruktur, ga korrekte opplysninger, og om det var mulig å spore at midlene ble brukt i henhold til forutsetningene. Konsernrevisjonen har gitt tilbakemelding til tilskuddsmottakerne ved besøk og i brev.

Revisjonen er gjennomført parallellt med Helse Sør-Øst RHF's egen saksbehandling forut for tildeling av midler for 2016. Revisjonen har omfattet prosess for tildeling av midler i 2015 og 2016, og oppfølging av tidligere tildelte midler.

Revisjonen har ikke omfattet effekter av tilskuddene.

1.4 Revisjonsgrunnlag og metode

Revisjonsgrunnlaget i revisjonen har vært relevante lover og forskrifter, rammeverk for virksomhetsstyring, intern styring og kontroll i Helse Sør-Øst og sjekklister for utvalgte prosesser i tilskuddsforvaltningen utarbeidet av Direktoratet for økonomistyring. I tillegg er anerkjente forvaltningsprinsipper lagt til grunn.

Revisjonsmetoder har vært dokumentundersøkelse, intervjuer og testing.

2 Oppsummering av revisjonen

Dette kapitlet oppsummerer resultatet fra problemstillingene som er belyst i revisjonen og anbefalingene som er gitt. Detaljgrunnlaget som rapporten bygger på er verifisert av avdeling Medisin og helsefag og er vedlagt rapporten som vedlegg 2.

2.1 Prosessen tildeling og oppfølging av tilskudd til brukerorganisasjonene

2.1.1 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd?

Det er undersøkt om:

- Det foreligger styringssignaler for fordeling av tilskudd.
- Det foreligger kriterer for tildeling av tilskudd.
- Informasjon om tilskuddsordningen er tilgjengeliggjort på en slik måte at potensielle tilskuddssøkere kan vurdere om det er aktuelt å søke.

Revisjonen har vist at det er etablert rutiner for etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd. Revisjonen har imidlertid vist at rutinebeskrivelsen ikke er helt oppdatert etter justering av praksis i 2015 og dermed ikke helt i tråd med saksbehandlingen forut for tildelingen for 2016.

Revisjonen har videre vist at det ikke var skrevet referat fra møte med arbeidsgruppen fra brukerutvalget i forkant av årets utlysning og at det ikke var formalisert rutine for vurdering og dokumentasjon av habilitet ved utarbeidelse av kriterier for saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF.

Det anbefales tiltak knyttet til oppdatering av rutiner slik at de blir i tråd med dagens praksis, at brukermedvirkning alltid dokumenteres og at det utarbeides skriftlig rutine for habilitetsvurdering.

2.1.2 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for søknads- og tildelingsprosessen?

Det er undersøkt om:

- Krav til innhold i søknad er utformet slik at den er egnet for vurdering opp mot tildelingskriteriene.
- Det sikres at innholdet i søknaden er i samsvar med kravene i utlysningen.
- Informasjon som legges til grunn for tildeling og fastsettelse av tilskuddsbeløp kontrolleres og vurderes.
- Ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon følges opp.
- Tilskudd fordeles i tråd med formål for ordningen og på bakgrunn av mottatt søknad.
- Tilskudssøker gjøres kjent med vedtaket.

Revisjonen har vist at det er etablert tilfredsstillende rutiner for søknads- og tildelingsprosessen.

Det er stilt krav om at navn på valgt leder, sekretær/koordinator og kontaktperson for søknaden skal oppgis og at det skal foreligge håndskrevet/skannet underskrift. Det er imidlertid ikke kommunisert krav til hvem som kan signere søknad på vegne av søkerorganisasjon.

Det er ikke etablert skriftlig rutine for hvordan ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon (som for eksempel mistanke om uregelmessigheter) skal følges opp. I praksis avklares dette med nærmeste

leder. Det forelå ikke skriftlig rutine for når vurdering av habilitet bør dokumenteres ved vurdering av søknader.

Dersom tilskuddsmottakerne ikke tildeles hele beløpet det er søkt om, gis det ikke føringer i tilsagnsbrevet for hvilke av aktivitetene det søkes om støtte til det er ønskelig at tilskuddsmottakerne prioriterer. Det presiseres imidlertid at tildelte midler skal anvendes i tråd med retningslinjene for tilskuddsordningen.

Det har vært praksis dersom noen klager på tildeling/avslag at klagen behandles og det settes av en sum til eventuelt å kunne etterbetale. Det er imidlertid ikke oppgitt til søkerne at det er mulig å klage på tildeling/avslag.

Revisjonen hos tilskuddsmottakerne viste at det varierende om det var etablert fullmakter i tråd med god praksis. Det varierende om tilskuddsmottakerne førte prosjektregnskap for tildelte midler. Tilskuddsmottakerne hadde i ulik grad rutiner for bruk av nærstående parter, og ulik praksis knyttet til godtgjøring (honorarer, reiser, bevertning og gaver).

Det anbefales tiltak knyttet til etablering av skriftlige rutiner for oppfølging av eventuelle ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon, formalisering av habilitetsrutiner for saksbehandlere som har ansvar for tilskuddsforvaltningen, spesifisering av føringer for bruk av tildelte midler når søker får mindre enn de søker om og tydeliggjøring av praksis for håndtering av klager på tildeling. Det anbefales videre at Helse Sør-Øst RHF presiserer ovenfor tilskuddsmottakerne hva som menes med god praksis for fullmakter, og hva som er akseptabel/nøktern bruk av midler.

2.1.3 Er det etablert tilfredsstillende rutiner for rapportering og oppfølging som sikrer at tilskuddene blir brukt i tråd med formålet?

I denne problemstillingen er det undersøkt om:

- Det er utformet rapporteringskrav som sikrer at informasjonen som mottas er egnet til å vurdere om midlene er benyttet i tråd med søknad og at tildelingskrav er overholdt.
- Det sikres at informasjon som mottas fra tilskuddsmottaker er i samsvar med gjeldende rapporteringskrav.
- Det kontrolleres at midlene er benyttet i tråd med søknaden og at tildelingskrav er overholdt.
- Det sikres at ikke-tilfredsstillende forhold ved mottatt rapportering følges opp.

Revisjonen har vist at det er etablert tilfredsstillende rutiner for å sikre at mottatt rapportering er i tråd med rapporteringskrav, og at mulige konsekvenser av manglende rapportering er kommunisert tilskuddsmottakerne.

Revisjonen har imidlertid vist at det ikke er stilt krav til at spesifisering av rapportering på brukte midler skal gis i samme vedleggsmal som søknad er spesifisert i. Ved gjennomgang av rapportering for 2015 mot søknader for 2015 var det i ulik grad mulig å se at midlene var benyttet i tråd med søknaden.

Det er stilt krav om at regnskap er undertegnet av revisor for fra organisasjoner som har mottatt under 100 000 kroner. Det er spesifisert at revisor ikke skal være medlem av styret. Det er stilt krav om at det ved tildelinger over 100 000 kroner, skal leveres revisjonserklæring fra registrert eller autorisert revisor, men det er ikke spesifisert hva revisor skal kontrollere.

Rutiner og vurderingsskjema brukes ikke gjennomgående; dersom organisasjonen ikke søker på nytt, dokumenteres ikke vurdering av rapporteringen. Ved vurdering av rapportering sees rapportering opp mot formålene midlene i henhold til retningslinjene kan benyttes til, ikke mot søknaden fra foregående år. Det er etablert rutiner for å purre på manglende rapportering, men ikke skriftliggjort hvordan ikke-tilfredsstillende forhold i rapporteringen skal følges opp.

Det anbefales tiltak knyttet til oppfølging av om midler er benyttet i tråd med tildeling, utarbeidelse av rutiner for habilitetsvurdering og oppfølging av eventuelle ikke-tilfredsstillende rapportering.

2.2 Intern styring og kontroll - oppsummert

I revisjon av prosessen som helhet er det undersøkt følgende elementer knyttet til intern styring og kontroll:

- *Ansvar og oppgaver knyttet til tilskuddsforvaltningen er definert og kjent.*
Revisjonen har vist at ansvar og oppgaver er definert og kjent.
- *Det sikres at saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF har tilstrekkelig kompetanse knyttet til å utføre oppgaver som tilskuddsforvalter.*
Revisjonen har vist at kompetansen hos saksbehandlerne har blitt utviklet gjennom arbeidet med prosessen gjennom flere år. Det er ikke formalisert kompetansekrav eller opplæringstiltak for saksbehandlerne.
- *Det er gjennomført risikovurderinger for prosessen for tildeling og oppfølging av tilskudd.*
Revisjonen har vist at prosessen for tildeling og oppfølging av tilskudd er beskrevet fra utlysning til oppfølging av rapportering, og sett opp mot veileder fra Direktoratet for økonomistyring. Det er imidlertid ikke gjort en systematisk risikovurdering.
- *Det er utarbeidet tilstrekkelige retningslinjer og rutiner for tilskuddsforvaltningen.*
Revisjonen har vist at rutinene ikke er fullstendig oppdatert etter justeringer i 2015 og dermed ikke er helt i tråd med dagens praksis.
- *Tilskuddsforvaltningen i Helse Sør-Øst RHF følges opp for å sikre at formålet med ordningen oppnås.*
Revisjonen har vist at det i 2015 ble behandlet et notat i enhetsledermøtet i avdeling Medisin og helsefag, som beskriver prosessen for vurdering, forankring og tildeling av tilskudd. Det er ikke definert hvordan effekt av tilskudd skal måles. EY gjennomførte, på vegne av Helse Sør-Øst RHF, i 2015 en ekstern evaluering av modulbasert brukeropplæringsprogram (MBO) som omfattes av tilskuddsordningen. Anbefalte tiltak i rapporten er under oppfølging. Utover dette er ikke tilskuddsordningen evaluert.

Det anbefales tiltak knyttet til enkelte forhold som etablering av kompetansekrav og vurdering av opplæringstiltak for saksbehandlere, gjennomføring av systematisk risikovurdering av prosessen, oppdatering av rutiner, oppfølging av om tilskuddene gir ønsket effekt og evaluering av tilskuddsordningens innretning.

Vedlegg 1 - Informasjonsgrunnlag, gjennomførte samtaler, saksgang og rapportbehandling

Informasjonsgrunnlag

Dokumentasjon
Søknadsskjema, retningslinjer og veiledning for tilskudd
Referater fra relevante møter i Helse Sør-Øst RHF
Interne rutiner for tilskuddsforvaltningen i Helse Sør-Øst RHF
Interne arbeidsdokumenter for saksbehandlere tilskudd Helse Sør-Øst RHF
Søknader og rapportering for utvalgte tilskuddmottakere 2015
Søknader utvalgte tilskuddsmottakere for tildeling 2016
Referater fra møter mellom brukerrepresentanter og Helse Sør-Øst RHF som er relevante for tilskuddsordningen
Mandater for brukere som er involvert i tilskuddsforvaltningen
Retningslinjer og eventuelle erklæringer for taushetsplikt og habilitet for relevante aktører i tilskuddforvaltningen
Tilsagns- og avslagsbrev og annen relevant korrespondanse mellom Helse Sør-Øst RHF og tilskuddssøkere for tildeling 2015
Fullmaktsbeskrivelser, regnskap, bilag og eventuelle andre relevante dokumenter for tilskuddet hos utvalgte tilskuddsmottakere

Gjennomførte samtaler /intervjuer

Dato	Rolle
12.1.2016	Oppstartsmøte revisjon
Uke 6-8	Regnskapsfører, revisor og ansvarlige for forvaltning av tilskuddmidler hos de fem utvalgte tilskuddsmottakerne.
18.2.2016	Saksbehandlere med ansvar for forvaltningen av tilskuddet i Helse Sør-Øst RHF; Spesialrådgiver Martha Østbye og rådgiver Ida-Anette Kalrud.
2.3.2016	Direktør Samhandling Helse Sør-Øst RHF Knut Even Lindsjørn

Saksgang og rapportbehandling

Dato	Aktivitet
8.1.2016	Varsel revisjon sendt
16.3.2016	Verifikasjonsmøte gjennomført
18.3.2016	Presentasjon av resultater for fagdirektør Medisin og helsefag
12.4.2016	Oversendt utkast rapport fra revisjonen til administrerende direktør
27.4.2016	Tilbakemelding på utkast rapport fra administrerende direktør
27.4.2016	Oversendelse endelig rapport
	Fremleggelse av endelig rapport for styret

Vedlegg 2

Til Revisjonsrapport 4/2016

Veiledning til leseren

Dette vedlegget er grunnlaget for revisjonsrapporten.

I tabellene fremkommer følgende:

- Kolonne 1: Revisjonskriterier som er undersøkt.
- Kolonne 2: Beskrivelse av funn/observasjon.
- Kolonne 3: Konsernrevisjonens vurdering av funn/observasjon mot revisjonskriterier og beskrivelse av mulige konsekvenser.

Vurderingskategorier:

- Kriteriet vurderes som oppfylt.
  - Kriteriet vurderes som delvis oppfylt.
  - Kriteriet vurderes som ikke oppfylt.
- Kolonne 4: Konsernrevisjonens anbefalinger.

Funn fra gjennomgangen

Problemstilling 1: Er det etablert tilfredsstillende rutiner for etablering av tildelingskriterier og utlysning av tilskudd?

Revisjonskriterier	Observasjon/ funn	Vurdering/Konsekvens	Anbefaling
Det foreligger styringssignaler for hvordan tilskuddene skal fordeles.	<p>Ansvar for å forvalte tilskuddet ble overført Helse Sør - Øst RHF i 2003 og det er føringer fra Oppdrag og bestilling dette året som ligger til grunn. Det er ikke mottatt andre føringer fra Helse- og omsorgsdepartementet knyttet til tilskuddet etter dette.</p> <p>Enhetsledermøtet i Medisin og helsefag ble forelagt innstilling til tildeling i 2015 før utbetaling og støttet vurderingene i notatet.</p>	Kriteriet vurderes som oppfylt.	Ingen anbefaling.
Det foreligger kriterier for tildeling av tilskudd.	<p>Ansvar for å utarbeide tekst til utlysningen på Helse Sør-Øst RHF's nettsider er beskrevet i rutine.</p> <p>Kriterier for tildeling 2016 beskriver både krav som må innfris for å kunne søke og beskrivelse av hvilke tiltak det kan søkes om midler til.</p> <p>Enhetsledermøtet i Medisin og helsefag ga i mars 2015 sin støtte til videre arbeid for 2016 som skissert i saken. Denne praksisen er ikke beskrevet i rutinen.</p> <p>Det er ikke tydelig beskrevet hvordan kriterier for tildeling skal godkjennes/forankres.</p> <p>Rutinene beskriver videre at SAFO og FFO skal involveres i forbedring av retningslinjer med mer,</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rutinene ikke er helt oppdatert angående praksis for etablering og godkjenning av kriteriene. • Det ikke er referatført hvordan samarbeidet med arbeidsgruppen fra brukerutvalget har påvirket årets utlysning. • Manglende formalisering av rutine for når vurdering av habilitet bør dokumenteres. <p>Dette kan medføre risiko for at det ikke i tilstrekkelig grad er tydelig</p>	<p>Det anbefales at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rutinene oppdateres slik at de er i tråd med dagens praksis. • Helse Sør-Øst RHF vurderer om kriterier for tildeling skal godkjennes på overordnet nivå. • Det alltid føres referat fra møter med brukerrepresentanter som har innvirkning på innretningen av ordningen. • Det utarbeides formalisert rutine for

	<p>samt at brukerutvalget skal holdes orientert. Revisjonen har vist at SAFO og FFO ikke lenger er involvert i arbeidet før utlysning. Arbeidsgruppen fra brukerutvalget har overtatt oppgaven. Det er ikke ført referat fra dette arbeidet for 2016 - utlysningen.</p> <p>Det er beskrevet i retningslinjene at spørsmål om habilitet vil bli ivaretatt ved bruk av representanter fra brukerutvalget. For medlemmer i Brukerutvalget som deltar i utarbeidelse av kriteriene er det utarbeidet og signert taushets- og habilitetserklæring.</p> <p>Det foreligger ikke formalisert rutine for vurdering og dokumentasjon av habilitet ved utarbeidelse av kriterier for saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF.</p>	<p>hvordan kriterier for tildeling etableres og godkjennes, og at habilitet ivaretas.</p>	<p>habilitetsvurdering.</p>
<p>Informasjon om tilskuddsordningen er tilgjengeliggjort på en slik måte at potensielle tilskuddssøkere kan vurdere om det er aktuelt å søke.</p>	<p>Ansvar for å utlyse tilskuddet er beskrevet i rutine. Tilskuddsordningen gjøres kjent på Helse Sør-Øst RHF's nettside. Det fremgår tydelig av kunngjøringen formål, målgruppe, krav til søknadsinnhold, søknadsfrist, hvor søknad skal sendes, kriterier for tildeling og kontaktinfo til tilskuddsforvalter.</p>	<p>Kriteriet vurderes som oppfylt.</p>	<p>Ingen anbefaling.</p>

Problemstilling 2: Er det etablert tilfredsstillende rutiner for søknads- og tildelingsprosessen?

Revisjonskriterier	Observasjon/funn	Vurdering/Konsekvens	Anbefaling
<p>Kravene til innhold i søknaden er uformet slik at den er egnet for vurdering opp mot tildelingskriteriene.</p>	<p>Det er ikke beskrevet i rutine hvem som har ansvar for å definere krav til innhold i søknad. I praksis er det saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF med ansvar for tilskuddet som gjør det i samråd med nærmeste leder.</p> <p>Krav til innhold i søknad fremkommer i mal for søknad med tilhørende veiledning og retningslinjer, og vurderes som dekkende for å kunne vurdere søknad mot kriteriene for tildeling.</p> <p>Det er ikke kommunisert krav til hvem som skal signere søknad på vegne av søkerorganisasjon.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi det ikke er kommunisert krav til hvem som skal signere på vegne av søker.</p> <p>Konsekvensen av dette kan være risiko for at søknader som mottas ikke er forankret i søkerorganisasjonen.</p>	<p>Det anbefales at det tydeliggjøres ovenfor tilskuddsøkere krav om at søknader skal signeres av person med fullmakt til å forplikte organisasjonen.</p>
<p>Det sikres at innholdet i søknaden er i samsvar med kravene i utlysningen.</p>	<p>Rutine for tilskudd og rutine for journalføring, behandling og oppbevaring beskriver ansvar og oppgaver for mottak, registrering og kontroll av søknad (formalia).</p> <p>Vurderingsskjema beskriver hva som skal vurderes i den enkelte søknad.</p> <p>Det kontrolleres at søknaden er fullstendig, at det er søkt innen frist.</p> <p>Det kontrolleres at søknad er signert.</p> <p>Det fremgår av retningslinjene at mangelfulle søknader vil bli purret og at de ikke blir vurdert før de er fullstendige. Mangelfulle søknader purres.</p>	<p>Kriteriet vurderes som oppfylt.</p>	<p>Ingen anbefaling</p>

	Kontroller dokumenteres både i tilskudd arbeidsdokument og tilskudd vurderingsskjema.		
Informasjon som legges til grunn for tildeling og fastsettelse av tilskuddsbeløp kontrolleres og vurderes.	<p>Rutiner beskriver ansvar og oppgaver for kontroll og vurdering av informasjon.</p> <p>Hva som kontrolleres og vurderes er spesifisert i "tilskudd vurderingsskjema" for vurdering av den enkelte organisasjon.</p> <p>Kontroll og vurdering blir dokumentert i det enkelte vurderingsskjemaet og samlet i arbeidsdokumentet.</p> <p>Det fremkommer ikke i de etablerte rutine for vurdering av søknader hvordan habilitetsvurderinger av saksbehandlerne i Helse Sør-Øst RHF skal foretas og dokumenteres.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi det ikke fremkommer i rutine hvordan habilitetsvurderinger av saksbehandlerne i Helse Sør-Øst RHF foretas og dokumenteres ved behov.</p> <p>Dette kan medføre risiko for at det ikke i tilstrekkelig grad er tydelig hvordan habilitet ivaretas.</p>	Det anbefales at det formaliseres rutine for habilitetsvurdering.
Ikke - tilfredsstillende søknadsinformasjon følges opp.	<p>Det er etablert rutine for å purre på søker ved ikke fullstendige søknader.</p> <p>Det er kommunisert til tilskuddsmottakere at Helse Sør-Øst RHF kan innhente ytterligere opplysninger og eventuelt kreve tilbake midlene dersom det er gitt uriktige opplysninger, eller midlene ikke er brukt i henhold til forutsetningene.</p> <p>Det er ikke etablert skriftlig rutine for hvordan ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon (som for eksempel mistanke om uregelmessigheter) skal følges opp. Det opplyses at praksis har vært at dette avklares med nærmeste leder.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi det ikke er formalisert hvordan ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon skal følges opp.</p> <p>Konsekvensen kan være at ikke - tilfredsstillende søknadsinformasjon ikke følges opp på hensiktsmessig vis.</p>	Det anbefales at det formaliseres rutine for hvordan ikke-tilfredsstillende søknadsinformasjon skal følges opp.
Tilskudd fordeles i tråd med formål for	Ansvar og oppgaver for tildeling/avslag og beslutning om beløp er beskrevet i rutine.	Kriteret vurderes som oppfylt.	Ingen anbefaling.

<p>ordningen og på bakgrunn av mottatt søknad.</p>	<p>Det er dialog med FFO og SAFO om søknad knyttet til Modulbasert brukeropplæringsprogram (MBO). I tillegg gjennomføres møter med arbeidsgruppen fra det regionale brukerutvalget der prinsipper for prioritering av tilskuddsmidlene til mottatte søknader kan være tema.</p> <p>Vurdering av søknader blir dokumentert.</p> <p>Enhetsledermøtet i Medisin og helsefag ble forelagt tildeling som utkvittering/avklarings sak i 2015. Konklusjonen ble at enhetsledermøtet støtter vurderingene og at fagdirektør orienterer administrerende direktør før tilsagnsbrev sendes.</p> <p>Godkjenning av tildeling skjer i tråd med fullmaktsmatrise.</p> <p>Tildelinger er i tråd med overordnede føringer.</p>		
<p>Tilskuddssøker gjøres kjent med vedtaket og føringer for bruk av midlene</p>	<p>Rutiner for tilskudd beskriver ansvar og oppgaver for tilbakemelding på søknad.</p> <p>Dersom det er større reduksjoner eller avslag begrunnes dette i tilsagnsbrevet. Det vedlegges også føringer om at tilskuddene skal anvendes innenfor retningslinjene for ordningen.</p> <p>Dersom tilskuddsmottakerne ikke tildeles hele beløpet det er søkt om, gis det ikke føringer i tilsagnsbrevet for hvilke av aktivitetene det er ønskelig at tilskuddsmottakerne prioriterer.</p> <p>Tilsagnsbrevene er signert av direktør med</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det ikke i tilstrekkelig grad gis føringer for hvilke av aktivitetene det søkes om det gis midler til. • Det er utydelig om det er klageadgang eller ei. • Praksis i enkelte av brukerorganisasjonene er ikke i tråd med tilsagnsbrevets krav om god praksis for fullmaktsstruktur. • Rutiner for bruk av nærstående 	<p>Det anbefales at:</p> <p>Det gis føringer for hva som skal prioriteres når det tildeles mindre midler enn det er søkt om.</p> <p>Det tydeliggjøres ovenfor tilskuddssøkerne hva som er gjeldende praksis knyttet til eventuell adgang til å klage på tildeling/avslag.</p> <p>Helse Sør-Øst RHF vurderer å</p>

	<p>budsjettdisponeringsmyndighet.</p> <p>Utbetaling av tilskudd effektueres av økonomiavdelingen.</p> <p>Tilskuddene vurderes ikke som enkeltvedtak og det er derfor ikke etablert klageordning. Det har likevel vært oppgitt i tildelings- og avslagsbrev at spørsmål om tildeling/avslag kan rettes til Helse Sør-Øst RHF. Helse Sør-Øst RHF setter av en sum til eventuelt å kunne etterbetale dersom det ved gjennomgang av slike henvendelser viser seg at det er gjort feil i saksbehandlingen. Det er imidlertid ikke oppgitt til søkerne at det er mulig å klage på tildeling.</p> <p>Tilsagnsbrevene og retningslinjene beskriver forhold tilskuddsmottaker må være kjent med ved tildelingen, krav til god fullmaktsstruktur og at midler skal brukes i tråd med forutsetningene.</p> <p><u>Revisjon hos tilskuddsmottakere viste at:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Noen organisasjoner fører prosjektregnskap for tildelte midler, mens det hos andre ikke er skilt ut hvilke kostnader som er dekket av midlene fra Helse Sør-Øst RHF fra andre kostnader. • Revisor vurderer midler som rammetilskudd og avgir en konklusjon om årsregnskapet er i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk. • Det er ulik fullmaktsstruktur og oppsett 	<p>parter og godtgjøring hos brukerorganisasjonene varierer.</p> <p>Konsekvensen kan være at</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er risiko for at midlene ikke går til de tiltak det er ønskelig at prioriteres. • Det ikke blir likebehandling hva angår revurdering av og eventuell endring i tildeling. • Uønsket praksis for forvaltning av tildelte midler hos tilskuddsmottaker. 	<p>presisere ovenfor tilskuddsmottakerne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva som menes med god praksis for fullmakter. • Hva som kreves for fullmaktsstruktur knyttet til disponering av bankkonti. • Hva som er akseptabelt nivå for honorarer, reisegodtgjørelse, bevertning og gaver. • Forventninger knyttet til rutiner for bruk av nærstående parter.
--	--	--	---

	<p>knyttet til disposisjon av bankkonti. Hos to av tilskuddsmottakerne var det én som kunne godkjenne utbetalinger alene, også egne kostnader. I det ene tilfellet forelå vedtak fra styret om at vedkommende hadde denne tilliten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det varierer hvordan tilskuddsmottakerne har rutiner for/praktiserer: <ul style="list-style-type: none"> - bruk av nærstående parter - honorar, reiser, bevertning - gaver 		
--	--	--	--

Problemstilling 3: Er det etablert tilfredsstillende rutiner for rapportering og oppfølging som sikrer at tilskuddene blir brukt i tråd med formålet?

Revisjonskriterier	Observasjon/funn	Vurdering/Konsekvens	Anbefaling
Det er utformet rapporteringskrav som sikrer at informasjonen som mottas er egnet til å vurdere om midlene er benyttet i tråd med søknad og at tildelingskrav er overholdt.	<p>Det er ikke beskrevet ansvar og oppgaver knyttet til å fastsette krav til rapportering, men dette ivaretas i praksis av saksbehandlerne i Helse Sør-Øst RHF med ansvar for å forvalte tilskuddet i samråd med nærmeste leder.</p> <p>Det er definert og tydeliggjort ovenfor tilskuddsmottaker hva som er krav til rapportering.</p> <p>Det er i retningslinjene stilt krav om at tilskudd fra Helse Sør-Øst RHF skal fremgå av regnskap som egen post eller note. Det er ikke stilt tilsvarende krav til rapportering på kostnader.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi rapporteringen det stilles krav om ikke vurderes som tilstrekkelig for å kunne vurdere om midler er benyttet i tråd med søknad og tildelingskrav.</p> <p>Konsekvensen kan være at det blir krevende å kontrollere at midlene er benyttet i tråd med tildeling.</p>	Det anbefales at Helse Sør-Øst RHF tar stilling til hvor omfattende kontroll det ønskelig å kunne føre med bruk av tildelte midler, og tilpasser krav til rapportering til dette.

	<p>Det er i tildelingsbrevet fra 2015 angitt i tildelingsbrev at det senest fra regnskapsåret 2015 skal fremkomme hvordan tilskuddet fra Helse Sør-Øst RHF er anvendt.</p> <p>Det er ikke stilt krav til at spesifisering av rapportering på brukte midler skal gis i samme vedleggsmal som søknad er spesifisert i. Ved gjennomgang av rapportering for 2015 mot søknader for 2015 var det i ulik grad mulig å se om midlene var benyttet i tråd med søknaden.</p> <p>Det er stilt krav om revisorattestert regnskap, men siden midler ikke er øremerket gir ikke revisorattesten sikkerhet for at midlene er brukt i tråd med formålet.</p>		
<p>Det sikres at informasjon som mottas fra tilskuddsmottaker er i samsvar med gjeldende rapporteringskrav.</p>	<p>Ansvar og oppgaver for registrering og kontroll av rapportering er beskrevet.</p> <p>Det er rutine for purring av ufullstendig rapportering.</p> <p>Det er tydeliggjort overfor tilskuddsmottaker hvilke konsekvenser manglende eller mangelfull rapportering kan medføre.</p>	<p>Kriteriet vurderes som oppfylt.</p>	<p>Ingen anbefaling.</p>
<p>Det kontrolleres at midlene er benyttet i tråd med søknaden, og at tildelingskrav er overholdt.</p>	<p>Ansvar og oppgaver for rapportering og kontroll av rapport er beskrevet i rutine og vurderingsskjema.</p> <p>Vurderingsskjema brukes ikke dersom tilskuddsmottaker ikke søker på nytt.</p> <p>Ved vurdering av rapportering sjekkes at midlene brukes innenfor formålet med ordningen og drift/tiltak som er angitt i retningslinjene. Det</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det ikke i tilstrekkelig grad er etablert ordninger som sikrer at midlene blir benyttet i tråd med søknaden for foregående år. • Vurderingsskjema ikke brukes for tilskuddsmottagere som ikke har 	<p>Det anbefales at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mottatt rapportering vurderes mot søknad og tildeling samme år. • All kontroll av rapportering dokumenteres (ikke bare de som søker neste år).

	sjekkes imidlertid ikke rapportering på bruk av midler mot søknaden for det året det rapporteres for.	søkt for påfølgende år. Konsekvensen kan være at det ikke er tilstrekkelig sikkerhet for at midlene er benyttet i tråd med formål det er søkt om.	
Det sikres at ikke-tilfredsstillende forhold ved mottatt rapportering følges opp.	<p>Det er etablert rutiner for å purre på manglende rapportering, men ikke formalisert hvordan ikke-tilfredsstillende forhold (for eksempel mistanke om uregelmessigheter) i rapporteringen skal følges opp. Det opplyses at praksis har vært at slike hendelser tas opp med nærmeste leder og/eller ansatte i HSØ som kjenner organisasjonene og med organisasjonen selv.</p> <p>Det er beskrevet ovenfor tilskuddsmottaker at midler kan kreves tilbakebetalt dersom de ikke er anvendt i samsvar med tildelingsbrev og at ufullstendig rapportering om bruk av midler vil kunne resultere i redusert tilskudd eller avslag for neste år.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt fordi det ikke er formalisert rutine for hvordan ikke-tilfredsstillende forhold i rapporteringen skal følges opp.</p> <p>Konsekvensen kan være at ikke-tilfredsstillende rapportering ikke følges opp på hensiktsmessig vis.</p>	Det anbefales at det etableres skriftlige rutiner for hvordan ikke-tilfredsstillende forhold i rapporteringen skal følges opp.

Oppsummering av elementer knyttet til intern styring og kontroll.

Revisjonskriterier	Observasjon/funn	Vurdering/Konsekvens	Anbefaling
Ansvar og oppgaver knyttet til tilskuddsforvaltningen er definert og kjent.	Ansvar og oppgaver er beskrevet en rekke ulike steder, blant annet i rutinebeskrivelse tilskudd, framdriftsplan tilskudd og rutine for journalføring, behandlig og oppbevaring av søknader.	Kriteriet vurderes som oppfylt.	Ingen anbefaling.
Det sikres at saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF har tilstrekkelig kompetanse knyttet til å utføre oppgaver som tilskuddsforvalter.	Kompetansen hos saksbehandlerne har blitt utviklet gjennom arbeidet med prosessen gjennom flere år. Det er ikke formalisert kompetansekrav eller opplæringstiltak for saksbehandlerne.	Kriteriet vurderes som delvis oppfylt. Konsekvensen kan være at det ikke er tilstrekkelig sikret at saksbehandlere har tilstrekkelig kompetanse. Dette er særlig aktuelt ved eventuelt bytte av saksbehandlere for tilskuddet.	Det anbefales at det vurderes om det skal defineres kompetansekrav.
Det er gjennomført risikovurderinger for prosessen for tildeling og oppfølging av tilskudd.	Prosessten er beskrevet fra utlysning til oppfølging av rapportering, og sett opp mot veileder fra Direktoratet for økonomistyring. Det er imidlertid ikke gjort en systematisk risikovurdering for å kartlegge og vurdere risiko knyttet til tildeling og oppfølging av tilskudd, som grunnlag for å vurdere omfanget av styring og kontroll i prosessen.	Kriteriet vurderes som delvis oppfylt. Konsekvensen kan være mangelfullt grunnlag for å vurdere hvilke tiltak det er relevant å gjøre for å sikre at formålet med tilskuddsordningen oppnås.	Det anbefales at Helse Sør-Øst RHF gjør en systematisk risikovurdering.
Det er utarbeidet tilstrekkelige retningslinjer og rutiner for tilskuddsforvaltningen.	Det er utarbeidet en rutine for tilskudd til brukerorganisasjonene. Det foreligger rutine for mottak og journalføring av søknader i kvalitetssystemet. Rutinen for tilskudd til brukerorganisasjonene er beskrevet i et word-dokument- ikke i mal for rutiner i Helse Sør-Øst RHF og ligger ikke i kvalitetssystemet.	Kriteriet vurderes som delvis oppfylt. Konsekvensen kan være risiko for at oppgaver ikke utføres i tråd med ønsket praksis, og at det ikke er tydelig versjonshåndtering for rutiner	Det anbefales at rutiner oppdateres og at det vurderes om rutinen/deler av rutinen skal inn i kvalitetssystemet eller en rutinemal.

	<p>Det er i kapitel 3.1-3.3 anbefalt enkelte forbedringer i rutiner blant annet knyttet til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Godkjenning av kriterier for tildeling. • Oppfølging av ikke-tilfredsstillende forhold ved søknad og rapportering. • Habilitetsvurdering av saksbehandlere i Helse Sør-Øst RHF. • Oppdatering i forhold til dagens praksis for brukermedvirkning i prosessen. • Kontroll av rapportering mot søknad og tildeling. 		
<p>Tilskuddsforvaltningen i Helse Sør-Øst RHF følges opp for å sikre at formålet med ordningen oppnås.</p>	<p>Det ble i 2015 behandlet et notat i enhetsledermøtet, som redegjorde for prosessen for vurdering, forankring og tildeling av tilskudd.</p> <p>Det er ikke definert hvordan effekt av tilskudd skal måles.</p> <p>Helse Sør-Øst RHF gjennomførte i 2015 en ekstern evaluering av modulbasert brukeropplæringsprogram (MBO) som omfattes av tilskuddsordningen. Anbefalte tiltak i rapporten fra EY er under oppfølging.</p> <p>Utover dette er ikke tilskuddsordningen evaluert.</p>	<p>Kriteriet vurderes som delvis oppfylt.</p> <p>Konsekvensen kan være mangelfull oversikt over forvaltningen av tilskuddet og om formålet med ordningen oppnås.</p>	<p>Det anbefales at det vurderes om det er behov for å etablere tettere oppfølging av om tilskuddene gir ønsket effekt og om tilskuddsordningen som sådan bør evalueres.</p>